

SAKSPAPIR

Saksnr	Utval	Type	Dato
11/2022	Formannskap/plan- og økonomiutvalet	PS	19.01.2022
05/2022	Kommunestyret	PS	25.01.2022

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Åse Elin Myking	FA-S11	19/66

REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR FOR BERGSDALSVASSDRAGET OG TORFINNSVASSDRAGET - HØYRINGSUTTALE

Vedlegg:

HØYRINGSUTTALE FRÅ VAKSDAL KOMMUNE TIL REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR FOR BERGSDALSVASSDRAGET OG TORFINNSVASSDRAGET
Høyring av revisjonsdokument for Bergsdalsvassdraget og Torfinnsvassdraget i Vaksdal kommune, samt Kvam og Voss Herad

Kommunedirektøren sitt framlegg til vedtak:

Framlegg til høyringsuttale vert vedteken slik den ligg føre i vedlagte dokument.

Formannskap/plan- og økonomiutvalet - Sak 11/2022

FPØ - Behandling:

På vegner av Sp,SV, H og Frp la ordførar la fram følgjande tilleggsforslag:

Formannskapet ber administrasjonen legge til eit punkt om fiskefond til kommunen i høyringsuttalen. Dette vert lagt til før kommunestyret handsamer saka.

Formannskapet drøfta saka.

Kommunedirektøren sitt framlegg til vedtak vart samrøystes vedteke.

Sp, SV, H og Frp sitt tilleggsforslag vart samrøystes vedteke.

FPØ - Tilråding/Vedtak:

Formannskapet si innstilling til kommunestyret:

Framlegg til høyringsuttale vert vedteken slik den ligg føre i vedlagte dokument.

Formannskapet ber administrasjonen legge til eit punkt om fiskefond til kommunen i høyringsuttalen. Dette vert lagt til før kommunestyret handsamer saka.

Kommunestyret - Sak 05/2022

KOM - Behandling:

Orientering i saka vart gjort samla for sakene 04/2022, 05/2022 og 06/2022 i starten av møtet.

Følgjande tilleggsframlegg vart lagt fram frå administrasjonen, jfr. vedtak i formannskapet:

"Det vert oppretta eit fiskefond for vassdraget, der regulanten vert pålagt å tilføre ein årleg sum.

Målsettinga er at fondet skal fremje fiskeforvaltning, fritidsfiske og eit betre miljø i elva. Årleg tilskot må vere knytt til dagens nivå for slike tilskot, og justerast årleg i samsvar med utviklinga."

Røysting

Det vart først røysta over formannskapet si tilråding, som vart samrøystes vedteke.

Framlegget frå administrasjonen vart så samrøystes vedteke.

KOM - Tilråding/Vedtak:

Framlegg til høyringsuttale vert vedteken slik den ligg føre i vedlagte dokument, med følgjande tillegg: Det vert oppretta eit fiskefond for vassdraget, der regulanten vert pålagt å tilføre ein årleg sum.

Målsettinga er at fondet skal fremje fiskeforvaltning, fritidsfiske og eit betre miljø i elva. Årleg tilskot må vere knytt til dagens nivå for slike tilskot, og justerast årleg i samsvar med utviklinga.

Formannskap/plan- og økonomiutvalet - Sak 05/2022

FPØ - Behandling:

Kommunalsjef for Digitalisering, innovasjon og samfunnsutvikling Åse Elin Myking og seniorrådgjevar Eirik Haga orienterte og svarte på spørsmål om saka.

Juridisk sekretær for Landssamanslutninga for vasskraftkommunar adv. Stein Erik Stinessen svarte på spørsmål.

På vegne av formannskapet la ordførar fram forslag om utsetjing av saka til ekstramøte i formannskapet 19.01.22.

Forslaget vart samrøystes vedteke.

FPØ - Tilråding/Vedtak:

Saka vert utsett til ekstramøte 19.01.22.

Saksopplysningar:

Merka tekst er ny tekst.

Samandrag/konklusjon (kort om saka)

NVE har etter krav frå Vaksdal og Voss kommunar mfl. opna revisjon av konsesjonar knytt til

Bergsdalsvassdraget og Torfinnsvassdraget. Eldre konsesjonar skal reviderast med formål å betre miljøtilstanden i regulerte vassdrag. NVE har sendt revisjonsdokumenta på høyring til kommunen.

Revisjonen gir høve til å setje nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringane. Nye vilkår skal balanserast mot kraftbehov og forsyningstryggleik generelt. I høyringsuttalen legg kommunen vekt på å finne framtidsretta og berekraftig tiltak for betre miljøforhold i og langs vassdraga.

Formelt grunnlag

Revisjonssak frå NVE: Høyring av revisjonsdokument for vassdraga

Bakgrunn for saka

Generelt om revisjon av konsesjonsvilkår for kraft

I Vaksdal er fleire vassdrag regulert til vasskraftutbygging. Når det vert gitt konsesjonar for tiltak i vassdrag vert det fastsett vilkår. Konsesjonsvilkår regulerer først og fremst forholdet mellom konsesjonæren og allmenne interesser. Ein del vilkår er fastsett i lov, mens andre vert utforma individuelt for det enkelte tiltak. Eit vassdragsinngrep vil som regel bestå over lang tid. Endra samfunnsforhold, lovverk og endra syn på natur og miljø har gitt auka fokus på miljøomsyn. Med det har det oppstått eit behov for å kunne pålegge rettighetshavarar til eldre konsesjonar plikter utover det dei gjeldande vilkår gir heimel for. Det er likevel ikkje gitt at vilkåra i eldre konsesjonar vert endra som følge av utviklinga, kvar konsesjon må vurderast konkret.

Hovudformålet med revisjon av vilkår er å betre miljøtilstanden i regulerte vassdrag ved å setje nye vilkår for å rette opp miljøskadar og ulemper som har oppstått som følge av reguleringa. Dette må vegast mot formålet med konsesjonen som er kraftproduksjon.

I følge vassdragsreguleringslova er det konsesjonsvilkåra som kan reviderast, ikkje konsesjonen. Det vil sei at overføringane i og reguleringsgrensene for konsesjonen ikkje er til revisjon. Konsesjonsvilkår kan tidlegast reviderast etter 30 år.

I ein revisjon er det fordeler for allmenne interesser som skal vurderast og balanserast mot samfunnsmessige ulemper. Fordelar for allmenne interesser kan for eksempel vera betre fiske, enklare ferdsel og positive landskapsverknader. Samfunnsmessige ulemper er for eksempel tapt kraftproduksjon og svekka kraftbalanse som skaper behov for anna produksjon. Det skal gjerast ei heilskapleg vurdering for å vega fordelane og ulempene. Privatrettslege forhold er ikkje omfatta av ein vilkårsrevisjon, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-92).

Saksgangen i ein revisjon:

1. Krav om revisjon Representantar for allmenne interesser grunngjev behov for endringar/krav overfor NVE (vassdragsmyndigheit), eller NVE begynner revisjonssak der behova allereie er tilstrekkeleg dokumentert.

2. Konsesjonær kommenterer krava. NVE ber konsesjonær kommentere krava og samtidig vurdere om det er O/U prosjekter (opprusting og utvidingsprosjekt) som kan sjåast i samanheng med ein eventuell revisjon.

3. *Opne revisjonssak.* NVE avgjer om revisjonssak skal opnast . Avgjersla kan påklagast til Olje- og energidepartementet.

4. *Utarbeiding av revisjonsdokument.* Konsesjonær utarbeider revisjonsdokument etter mal.

5. *Revisjonsdokument på høyring.* NVE sender revisjonsdokumentet på høyring til berørte partar.

6. *Kommentering av innkomne høyringsuttalar.* NVE sender høyringsuttalane til konsesjonær for uttale og kan krevje faglege tilleggsundersøkingar eller ann fagleg relevant dokumentasjon.

7. *Innstilling til OED.* NVE oversender innstilling til OED om eventuelle endringar av vilkår, med forslag til nye vilkår.

8. *Kongen i Statsråd vedtar revisjon av reguleringskonsesjonen ved kongeleg resolusjon.*

9. *Konsesjonæren får mogelegheit til å sei frå seg konsesjonen.*

10. *Nye konsesjonsvilkår trer i kraft.*

Vaksdal kommune fremja i juni 2019, sak 35/19, krav om revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringane i Eksingedalsvassdraget og Bergsdalsvassdraget. Kommunen bad om at følgjande punkt vart vurdert:

- *Vurdere vilkår som kan gje betre vassføring gjennom året for å sikre fiske/biologi og god fiskeforvaltning, betre gjennomstrøyming og mindre attgroing og fremje elva sin visuelle karakter i dalføra.*
- *Vurdere krav til konsesjonær om tiltak for å hindre/reducere attgroing i vassdraga.*
- *Vurdere krav til konsesjonær om skjøtsel av vegetasjon langs vassdraga, om å sikre betre tilkomst og tilrettelegging for friluftssinteresser, næringsinteresser og reiseliv, og om å synleggjera visuelle kvalitetar ved landsskapet, fossefall med vidare.*
- *Vurdere vilkår om tiltak for å hindre spreiding av framande fiskeartar i vassdraga.*
- *Setje vilkår som tydeleggjer og forsterkar konsesjonæren sitt ansvar for natur- og miljøforvaltinga i dei regulerte vassdraget herunder overvaking, iverksetjing, gjennomføring og oppfylgning av tiltak samt rapportering og informasjon*

Regulanten (BKK) fekk kommunen sine krav til uttale og rådde frå revisjon av vilkåra.

NVE vedtok 04.02.2020 opning av revisjon av konsesjonsvilkår for Bergsdalsvassdraget og Torfinnvassdraget. BKK fekk i oppdrag å utarbeide revisjonsdokumentet.

I juli 2021 sendte NVE revisjonsdokumentet på høyring, sjå punkt 5 i revisjonsprosessen. Høyringa er kommunen sitt høve til å fremja sitt syn. Fristen for høyringsuttale er sett til 01.02.2022.

Saksutgreiinga har vore krevjande for kommunen. Revisjonsdokumentet er omfattande og saksfeltet famnar om fleire fagområde. Kommunen har ingen faglege føresetnader for å etterprøve regulanten sitt standpunkt til drift av magasinet. Kommunen har derfor henta inn fagleg kompetanse frå hydrolog Tor Haakon Bakken (NTNU) som har god kunnskap om saksfeltet. Kommunen har også hatt fagleg bistand frå advokatkontoret Lund &Co DA som er sekretariat for Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar (LVK), og har brei erfaring frå saksfeltet.

Kommunen har hatt god dialog med lag, organisasjonar og andre som representerer allmenne

interesser i området. Me har også hatt god dialog med BKK. Det har vore egne møter med både regulanten og representantane. Kommunen har òg hatt kontakt med nabokommunane undervegs. I tillegg har kommunen invitert alle partar inkludert nabokommunar til «innspelsmøte» om tema. BKK deltok på første del og presenterte revisjonsdokumentet og svarte på spørsmål. Kommunen orienterte om utgreiinga og vidare prosess. Laga og andre interessentar sender egne høyringsuttalar til NVE.

Om revisjonsdokumentet

Lenkje til dokumentet:

<https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/afea74b1-ce2b-4738-acaf-3d3080b4b1c2/201707509/3424086>

Følgande konsesjonar knytt til Bergsdalsvassdraget og Torfinnsvassdraget skal reviderast:

NVE har i brev av 04.02.2020 vedteke at vilkåra for følgjande konsesjonar skal reviderast:

- Kgl. res. av 13.07.1928: Tillatelse til å foreta en regulering av Bergsdalsvassdraget.
- Kgl. res. av 13.07.1928: Tillatelse til å regulere og overføre Torfinnsvassdraget til Bergsdalsvassdraget.
- Kgl. res. av 02.07.1948: Tillatelse til ytterligere regulering av Bergsdalsvassdraget og overføre til Hamlagrøvatn den øvre del av Flatabø- og Frydlielva.
- Kgl. res. av 31.08.1962: Tillatelse til å overføre Ljosvatn og Holmavatn i Torfinno til Hamlagrøvatn.
- Kgl. res. av 24.04.1964: Tillatelse til ytterligere senkning av Hamlagrøvatn og overføring av Kaldåi til Hamlagrøvatn vest.
- Kgl. res. av 14.06.1991: Endring av manøvreringsreglementet for Bergsdalsvassdraget.
- Kgl. res. av 16.03.2018: Tillatelse til å overføre Svartavatn og Krokåtjørna til Torfinnsvatn.

Dagens regulering, med konsekvensar

Allereie i 1928 fekk BKK konsesjon til reguleringa av Bergsdalsvassdraget og overføring av Torfinnsvassdraget. Seinare er det gitt konsesjon til vassoverføring frå fleire vatn og elvar. Det er fire kraftverk langs vassdraget.

Vår vurdering er at reguleringa har gjeve verknadar langs heile elva, gjennom:

- Dårligare/redusert fisketilbod for ålmenta.
- Redusert bruk av vassdraget til rekreasjon.
- Reduserte landskapsverdiar.
- Auka vekst av krypsiv og flotgras (tilgroing).
- Reduserte livsmiljø, med bestandsreduksjon for laks og sjøaure.

Området langs vassdraget

Bergsdalsvassdraget renn ned gjennom Bergsdalen gjennom bygder der landbruk og reiseliv er viktige næringsvegar. I kommunesenteret Dale ligg Dale kraftverk. Daleelva nedstrøms kraftverket er ei viktig lakseelv der Dale Jakt og fiskarlag driv kultivering og administrer fisket.

Ved utløpet i fjorden ligg bygda Helle og tettstaden Stanghelle. Fjorden er nasjonal laksefjord.

Bergsdalen er eit populært turområde for Bergensregionen, Voss og omegn. Området er attraktivt heile året, har fint skiterreng og eit stort løypenett sommar som vinter. Kort avstand til Bergen og

andre tettbygde strøk gjer det godt eigna for dagsturar. Det er mange private hytter i området både i Vaksdal og Voss kommunar og DNT har fleire godt besøkte turisthytter her. Interesse og bruken av området til friluftsliv- og reiselivsformål er aukande. Bergsdalsvassdraget er av avgjerande betydning for friluftslivet og landskapsopplevinga, og det er store allmenne interesser knytt til elva og området.

Laksen er raudlista art

Daleelva i nedre del av Bergsdalsvassdraget er ei av to lakseelvar i kommunen som det er viktig å sikre god forvaltning av. Villaks som art er utsett for trugsmål gjennom heile livsløpet, mellom anna i elvefasen, frå gyting til smoltutvandring. Situasjonen er kritisk mange stader, og har ført til at laksen er definert som «nært truet» på «Norsk rødliste for arter 2021». Det at arten vart teken inn på lista for første gong, uttrykker ei negativ utvikling, og omtalen peikar på vasskraftutbygging som ein vesentleg årsak for tilbakegangen. Norge har eit særskilt ansvar for vern av laksen.

Situasjonen for sjøauren i Daleelva er og krevjande. Det vert drive aktivt kultiveringsarbeid med klekkeri, fangst av stamfisk, utsetjing av egg og smolt, merking, vedlikehald av habitat etc. Det er viktig å leggje til rette for best mogeleg forvaltning og utvikling. Av den grunn gjev vi laksen spesiell merksemd i revisjonsprosessen, gjennom framlegg til tiltak som styrkjar livsvilkåra og grunnlaget for produksjon.

Kommunen vil understreke at det sentrale i revisjonssaka er å få fastsett nye vilkår i manøvreringsreglementet som bedrar situasjonen for laksebestanden i Daleelva. Kommunen er derfor særleg opptatt av å sikre tilstrekkeleg minstevassføringa og nødvendige tiltak mot effektkøyning.

Potensial for betre miljøforhold/vassdirektivet

Noreg er knytt til EU sitt vassdirektiv gjennom Vassforskrifta der målet er å sikre/ etablere god tilstand for alle vassførekomstar. Statsforvaltaren i Vestland har utarbeidd forvaltingsplan, med tilstandskildring og miljømål for vassførekomstar i Vaksdal. Her er Bergsdalsvassdraget omtalt som sterkt modifisert vassførekomst grunna kraftregulering.

I følge NVE skal revisjon av konsesjonsvilkåra vere eit sentralt verkemiddel for å betre miljøtilstanden. Kommunen finn det naturleg å sjå revisjonsprosessen opp mot vassdirektivet.

I NVE si samanstilling og prioritering av potencialet for miljøforbetring i regulerte vassdrag (rapport 49-2013), kjem Eksingedalsvassdraget i kategori 1.2: *Vassdrag med middels potensial for forbetring av viktige miljøverdiar*. Dette er eit argument for å auke prioritering av miljøforholda i vassdraget, samanlikna med kraftproduksjon.

Tabell 7.6. Oppsummering av resultater fra gjennomgang av vassdrag i Hordaland.

Vannregion - revisjonsobjekt - vassdrag			Prod. Prod. kraftvek GWh/år	Verdi/påvirkning				Aktuelle tiltak				Anslått krafttap (Q95)			Annet		Kat.
Vannregion	Rev ID	Vassdrag/ revisjonsobjekt		Samlet VPS_gr	VP_Fisk/fiske	VP_Naturmangfold	VP_Landskap/ infil/filiv	Minstevassføring	Driftvassføring	Magasinsvassr.	Andre	KT_gr	GWh/år	% av prod.	Fløymagasin	Fløymagasin omr.	
Hordaland	401	Edtfordvassdraget	3516	5	5	1	5	x		x		3	20-50	< 5	N	J	1.1
Hordaland	402	Særelva (Liljedalsvassdraget)	136	4	4	3	5	x				1	< 5	< 5	N	J	1.1
Hordaland	403	Matrevassdraget	1387	4	4	1	3	x		x		1	< 5	< 5	N	N	1.1
Hordaland	413	Maurangenvassdraget	1213	5	3	1	5	x		x		2	20-50	< 5	J	N	1.1
Hordaland	415	Vaksdalvassdraget	2476	5	5	1	5	x		x		1	< 5	< 5	J	N	1.1
Hordaland	416	Teigdalsvassdraget	1140	5	3	3	5				x	1	< 5	< 5	N	N	1.1
Hordaland	406	Bergsdalsvassdraget (Daleelva)	1033	3	3	1	3	x	x			2	20-50	< 5	N	J	1.2
Hordaland	412	Steinslands-Modalsvassdraget	1000	4	3	3	4	x		x		1	< 5	< 5	J	J	1.2
Hordaland	416	Teigdalsvassdraget (Eloa)	1600	5	5	1	4	x	x	x	x	4	75-100	5-10	N	N	1.2
Hordaland	417	Teigdalselva	1600	5	5	3	3	x				4	5-20	> 10	N	N	1.2
Hordaland	404	Færevassdraget	1302	1	1	1	1										2.1
Hordaland	405	Haugdalsvassdraget	1387	2	1	1	3										2.1
Hordaland	407	Tordalsvassdraget (Fosselva)	22	1	1	1	1										2.1
Hordaland	408	Kaldestadvassdraget	30	1	1	1	1										2.1
Hordaland	409	Kvænndalselva	96	1	1	1	1										2.1
Hordaland	411	Herlandsvassdraget (Hollandselva)	69	2	1	3	1										2.1
Hordaland	414	Tysse i Ulvik	106	1	1	1	1										2.1

Figur 3. Oversikt over prioriterte vassdrag i Hordaland for miljøtiltak som utpekt i NVEs revisjonsrapport. Kilde: NVE-rapport 49-2013.

«Klimavatn»

Klimaprognosane for Vestlandet viser større nedbørsmengder, med meir tilsig til kraftmagasina og auka potensial for kraftproduksjon. Forholdet vert ikkje 1:1 grunna fordamping, og nytteverdien vil bli bestemt av reguleringsgraden til kraftverket. Men grunnlaget for like høg eller høgare kraftproduksjon som i dag, vil likevel vere til stade gjennom større tilsig, sjølv ved høgare vasslepp. Hydrolog Tor Haakon Bakken frå NTNU har vurdert anlegga i Vaksdal og skriv «at det er rimelig grunn til å anta at klimaendringene vil gi økt tilsig og kraftproduksjon i flere av BKK sine anlegg og at miljøet dermed burde tilgodeses mer vann».

Minstevassføring

I eldre konsesjonar er det færre krav om minstevassføring. Omsynet til natur og miljø vert i nye konsesjonssaker og revisjonar sterkare vektlagt enn før, oftast med krav om minstevassføring. Gjeldande revisjon bør sjåast i høve til dette.

BKK fokusere mykje på kraft- og innteksttapet ved endringar og er gjennomgåande negativ til krav om minstevassføring. Dei føreslår habitatfremjande tiltak som meir tenlege enn minstevassføring for å sikre gode oppvekst- og miljøforhold.

Regulanten vurderer mogeleg minstevassføring ut frå Q95-verdien (tommelfingerregel for akseptabel minstevassføring). Likevel har det i Noreg vore meir vanleg å nytte «alminnelig lavvannføring» (ALV) ved ei slik fastsetting, som ofte er lågare enn Q95. Inntrykket er at NVE i stadig større grad støttar seg på Q95, eller biologiske kriteria, som vassdekt areal, når grunnlaget er til stade.

I uttalen vår viser vi mest til Q95, sidan denne er nytta i revisjonsdokumentet. Vi ser likevel på dei andre inngangsverdiane som aktuelle for å auke dagens vassføring, sjølv om det vert mindre enn ved Q95.

Vurdering og konsekvensar

Målet med uttalen er å styrkje naturverdiane og fremje allmenne interesser i og langs vassdraget. Her står vurderingar og krav knytt til minstevassføring sentralt. I tillegg kjem naudsynt vedlikehald av gjennomførte habitattiltak i elva og trongen for nye.

Vurderingane er sett opp tematisk med overskrifter for å gje betre oversikt.

Anadrom strekning nedstraums kraftstasjonen – Dalevågen

Daleelva i nedre del av Bergsdalsvassdraget er ei viktig lakseelv. Laks som art er utsett for trugsmål gjennom heile livsløpet, mellom anna i elvefasen, frå gyting til smoltutvandring. I Daleelva vert det drive aktivt kultiveringsarbeid med klekkeri, fangst av stamfisk, utsetjing av egg og smolt, merking, vedlikehald av habitat m.v. Det er viktig å leggje til rette for best mogeleg forskning, forvaltning og utvikling gjennom nye revisjonsvilkår.

Minstevassføringa bør aukast frå 3 m³/s til 5 m³/s for å unngå stranding av yngel og gje mindre tørrleggingsområde. Dagens slepp er basert på vilkår i ein privatrettsleg avtale frå 1918 mellom BKK og Dale Fabrikker AS. Etter vår vurdering bør vilkåra takast inn som konsesjonsvilkår og manøvreringsreglementet slik NVE også tidlegare har nemnt. Privatrettslege avtaler kan vera vel og bra, men vil vera ueigna som del av eit rettsleg rammeverk rundt reguleringane framover. Sjølvpålagte restriksjonar er ikkje eigna som eit styringsverktøy for konsesjonsmyndigheita, og kan brytast etter regulantens eigne vurderingar.

Foreslått minstevassføring på 500 l/s er ganske lav, samanlikna med Q95-verdier, særleg om sommaren. Det bør gjennomførast ein utredning for å kartlegge om dette er den optimale minstevassføringa for laksen på strekningen nedstraums kraftstasjonen.

Ei meir miljøtilpassa effektkøyring kan gje større berekraft for alt liv i elva. Noverande reglement for drift av Dale kraftverk slår fast at nedkøyring frå 10 m³/s til 5 m³/s skal skje over minimum 30 minutt. Vidare nedkøyring frå 5 – 3 m³/s skal skje over minimum 6 timar. Dersom minstevassføringa ikkje vert heva må det utgreiast om det er mogleg å redusera seinkingsfarta ytterlegare. Regulanten må dokumentera ei tilstrekkeleg miljøbasert effektkøyring.

Lokkeflaumar er eit mykje brukt tiltak i regulerte vassdrag for å unngå at laks og sjøaure vert ståande i fjorden utanfor elvemunninga. Alt fiske i sjølve Daleelva er regulert. I Dalevågen er det fritt fram. For å kunna dokumentera utviklinga av forholda for laks og sjøaure må ein gjennomføra tiltak som gjer at fisken kjem seg opp i Daleelva.

Storefossen – oppstraums kraftstasjonen

BKK føreslår noko høgare minstevassføringskrav på den anadrome strekningen oppstrøms utløpet av Dale kraftverk, men ynskjer samtidig at ein større andel av vatnet som sikrar minstevassføring kjem frå naturleg resttilsig mellom Storefossen og utløpet av Dale kraftverk, i staden for slepp frå dammen (Storefoss). Ved ei slik løysing vil ein stor andel av resttilsiget som skal sikre 500 l/s på denne strekningen først koma inn i vassdraget der Møyadalselva kjem inn. Strekningen oppstrøms dette samløpet vil dermed truleg få lågare minstevassføring i periodar der vatnet frå Møyadalselva sikrar at foreslått minstevassføring på 500 l/s vert nådd.

Kommunen meiner derfor at regulanten skal sleppa vatn frå Storefossen slik at det renn vatn mellom Storefossen og utløpet frå Møyadalen. Det er viktig for landskapselementet og naturopplevinga langs denne elvestrenga at det renn vatn. Vassleppet er i dag regulert i ein privatrettsleg avtale mellom BKK og Dale Fabrikker. Det er som nemnd ei betre naturforvaltning om vilkåra vert lagd inn i konsesjonsvilkåra.

Minstevassføringa vert auka til 1.000 l/s målt både ved inntaksdammen til Dale fabrikk og ved smoltfella. Strekningen er viktig for oppvekst av laks og sjøaure. Auka minstevassføring vil gje eit større vassdekt areal. Ein viktig føresetnad er at rett vassføring er til stades. Derfor må minstevassføringa målast ved inntaksdammen til Dale fabrikk og nedre ende (terskel smoltfelle). Minstevassføringa

må vera definert på begge stader. Berre slik kan føresetnadane i modellberekningar sikrast også i tider med ekstrem tørke og frost - typiske flaskehalsar for fiskeproduksjon. Det er slik at 90 % av gyteplassane er vassdekt ved 0,5 m³/s. Det vil derfor vere ein større gevinst for miljø og fisk om det vert sleppt 1 m³/s.

Strekninga Hamlagrøvatnet – Fosse:

Heile vassdraget vart regulert i ei tid det ikkje var vanleg å krevja minstevassføring. Hadde reguleringa skjedd i nyare tid ville dette vore eit krav. For å imøtekoma krava i vassdirektivet til god økologisk standard må NVE fastsetja krav til minstevassføring. «*Alminnlige lavvannføring*» (ALV) eller *biologiske kriterie* kan vere alternativ til Q95 ved fastsetting av minstevassføring. Dette vil gje mindre krafttap, samstundes som ein sikrar betre miljøforhold enn i dag. Her er det naturleg å leggje lokal-kunnskap og lokale analysar til grunn.

Hamlagrøvatnet vert tappa frå botn av vatnet. Ei tapping frå overflata vil fylgja ein meir naturleg årssyklus for uregulerte vassdrag. Dette vil ha positiv innverknad på produksjon av fisk og botndyr i elva.

Det er store innslag av krypsiv og flotgras i elva fleire stader, og førekomstane er aukande. Denne tilgroinga er ei endring i høve til det opprinnelige, og påverkar elvemiljøet i stor grad. Undersøkingar har vist at lågare vasshastigheit med auka sedimentasjon, er ein vesentleg faktor for framveksten av vassplanter. Årsakene kan vere fleire, men med bakgrunn i den sterke reduksjonen i vassføring i vassdraget, kan ein med stort sannsyn peike på reguleringa som ein hovudårsak. Dette går også fram av NIVA-rapport 0-90136, ved Tor Erik Branderud mfl., der konklusjonen er at «*regulering og terskelbygging synes entydig å være årsaken til den kraftige planteveksten omkring Lavik og enkelte andre steder i vassdraget*». Denne sannsynsovervekta bør NVE leggje til grunn i si handsaming. Uavhengig av om reguleringa er ein hovudårsak, er det ikkje tvilsamt at reguleringa har gitt eit vesentleg bidrag til det endra økologiske regime, og forstyrra dei naturlege føresetnadene slik at krypsivet gis næringssalt og betre vekstvilkår.

Krypsivet er negativt blant anna for friluftsliv og fiske som regulanten må påleggast å gjennomføre løpande avbøtande tiltak i forhold til.

Det vil vere viktig å få formalisert arbeidet med å fjerne krypsiv og flotgras som avbøtande tiltak, med BKK som ansvarleg for gjennomføring og finansiering. Dette bør konkretiserast i konsesjonsvilkåra, ved at regulanten skal utarbeide, iverksette og finansiere femårsplanar for jamleg klipping og fresing på utvalde stader, i samråd med grunneigarar og lokale fiskeinteresser. Regulanten bør og påleggast å påkoste dei konkrete, løpande tiltaka.

Skadar og/eller andre forhold som kan sjåast i samband med regulering, må rettast opp.

Regulanten bør påleggast å jamleg utføra klipping og fresing av tilgrodde stader ved Rødland, Lid og eventuelt andre stader i elva, og regulanten må etter behov ta ansvaret for å fjerna unaturleg oppsamling av mudder og slam som har oppstått i samband med reguleringa.

Heile vassdraget

Det er behov for ei fagleg overvaking og gjennomføring av biotop-/habitatiltak i anadrom del av vassdraget. Elva er ein del av BKK si drift av kraftverket og skadar og/eller andre forhold som kan sjåast i samband med regulering, må rettast opp. Nyttige biotoptiltak kan vera eliminering av utsette strandingsområde, tilpassa elvebotn til effektkøying, ripping, restaurering av side- og flaumløp, miljøvenleg skjøtsel (Ikkje snauhogst), utsetjing av gytegrus med meir.

Ei god overvaking av gytefisk, ungfisk, botndyr og vasskjemi er viktig for å kunna setja inn rette tiltak

for å ta vare på dei sårbare fiskestammene.

Tersklane i vassdraga er gamle. Med bakgrunn i *erfaringar og ny kunnskap* er det naturleg å gjennomføre ei evaluering av korleis tersklane har fungert, og om dei er tenlege for framtida. Regulanten bør difor få krav om å utarbeide ein terskelplan for heile vassdraget innan utgangen av 2024, med gjennomgang av alle tersklar i høve til effekt og nytteverdi. Planen må gje ei statusskildring, og konkretisere trongen for eventuelle tiltak og endringar, som til dømes fjerning eller modernisering/endra utforming. Ein terskelplan må omfatta alle gjeldande tersklar, nye tersklar og steingrupper.

Manøvreringsreglement Hamlagrøvatnet:

Regulanten sitt forslag, om å endra reguleringa med 2 m lågare sommarvasstand i Hamlagrøvatnet, vil gje eit anna bilete av Hamlagrøvatnet. Dette vil forringa naturopplevinga for hyttefolk og andre brukarar av naturen. Tilkomst til ferdsel på vatnet som allereie vanskeleg, vert meir utfordrande. Forslaget må vurderast i forhold til kunne sleppa minstevassføring frå Hamlagrøvatnet og vidare nedover i vassdraget. Berre dersom dette gjev både auka kraftgevinst og minstevassføring, kan dette vera eit aktuelt tiltak.

I følgje noverande manøvreringsreglement skal tappinga opphøyra 15.mai med unntak for å oppretthalda minstevassføring i Daleelva. Ny dato kan til dømes setjast til 1.mai. Ei tidlegare stopp i tappinga frå Hamlagrøvatnet vil gje ei raskare oppfylling og gje ein vassbank som kan sikra minstevassføring på anadrom strekning og køyring av lokkeflaumar. Ein tek vare på meir av naturleg snøsmelting.

Dei nye vilkåra må ikkje vera til hinder for at regulanten kan driva flaumdemping gjennom aktiv regulering før og under store tilsigsepisodar.

Bergsdalsvassdraget vart regulert allereie i 1928. Kraftproduksjonen her har bidratt med store verdiar til samfunnet. Gjennom revisjon av vilkåra bør det vege tungt å rette opp skadar og ulemper som reguleringa har påført vassdraget og området og sørge for ei viss minstevassføring i elva. Området og elva har stor friluftsliv- og landskapsverdi for lokalsamfunnet og regionen, og elva har ein viktig laksebestand.

Oppsummering

Ein revisjon er meint å gje ei modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkåra. Revisjonen skal også gje høve til å oppheve vilkår som har vist seg urimelege, unødvendige eller uhensiktsmessige.

Revisjonen gir høve til å setje nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringane. Dette er særleg aktuelt ved skader og ulemper som ikkje var føresett på konsesjonstidspunktet eller som i dag vurderast annleis som følge av endra samfunnsforhold og verdsetting av miljøkvalitetar.

Nye vilkår skal balanserast mot kraftbehov og forsyningstryggleik generelt. For Vaksdal kommune som eigarkommune i BKK er også dette omsynet viktig. Økonomiske konsekvensar av redusert kraftproduksjon vil også ha betydning for kommunen si utvikling i framtida.

For dei neste tiåra er det viktig å finne framtidsretta og berekraftig tiltak for betre miljøforhold i og langs vassdraga i kommunen. Gode miljøtiltak kan gje betre aksept for kraftutbygging i ei tid med aukande samfunnsinteresse for natur, miljø og friluftsliv samstundes som kraftbehovet veks.

Kommunestyret i Vaksdal ser på vasskraftregulering som bruk av ein miljøvenleg, fornybar og fossilfri ressurs, med stor samfunnsnytte, også for vår kommune. Samstundes må reguleringa og energiproduksjonen byggje på berekraftprinsippet, der natur- og miljøverdiar vert tekne omsyn til. Mange av dagens konsesjonsvilkår er gamle, og trengs sjåast i lys av ny kunnskap.

I dette høvet tek høyringsuttalen vår utgangspunkt i verknadane/ulempene reguleringa har ført til , i og langs Bergsdalsvassdraget, med framlegg til tiltak for å redusere/utbetre desse, og leggje grunnlag for minst mogeleg skade ved framtidig regulering.

Kommunedirektøren legg på bakgrunn av utgreiinga fram forslag til prioriterte tiltak i vassdragsrevisjonen. Framlegg til høyringsuttale inneheld kommunen sine vilkårskrav med grunngjeving slik NVE har bede om. Heile uttalen er samla i eit eige dokument for å gje best mogeleg oversikt for behandling lokalt og hjå NVE.